

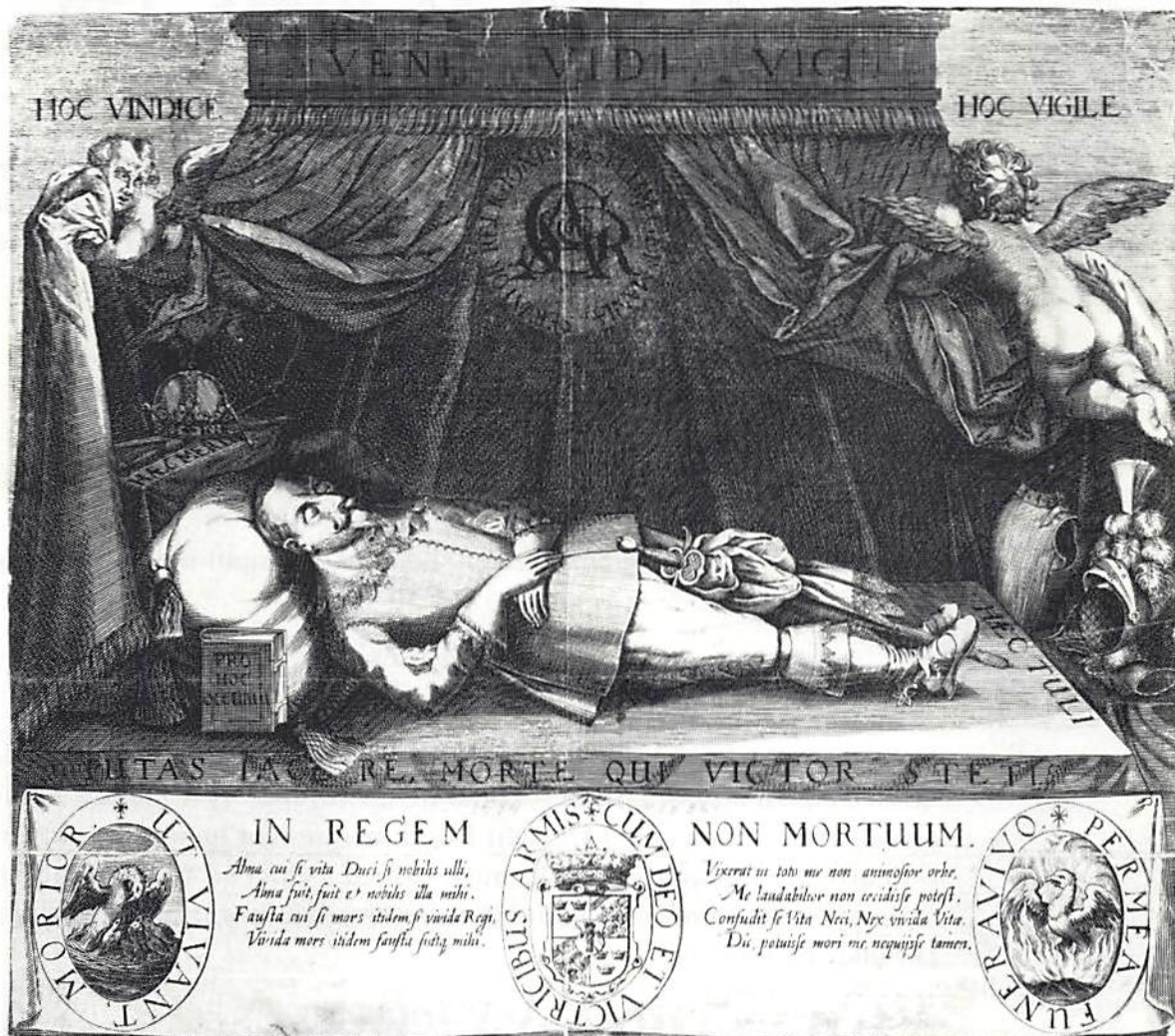

MYNT KONTAKT

FEBRUARI 1981

SVERIGE 8:25
NORGE 10:-
DANMARK 10:-
INKL. MOMS

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

GUSTAV II ADOLFS LIKFÄRD

Sid 4

MYNTETS DAG

den 21 och 22 mars 1981

Svenska Numismatiska Föreningen anordnar tillsammans med Sveriges Mynthandlares Förening 'MYNTETS DAG' lördagen den 21 och söndagen den 22 mars 1981 bägge dagarna kl 11.00–17.00 i Historiska Museet, Narvavägen 13–17, Stockholm.

UTSTÄLLNINGAR

Kungliga Myntkabinettet, Uppsala Universitets Myntkabinett, Myntverket, Tumba Sedeltryckeri med flera institutioner ställer ut och informerar.

Kända och okända numismatiker ställer ut sina samlingar eller delar av dem.

MYNTBÖRS

Sveriges ledande mynthandlare bjuder ut samlarmynt, medaljer, sedlar och andra numismatiska föremål till försäljning. Här har Du chansen att hitta myntet som Du sökt i flera år, besöka handlare som Du tidigare inte kommit i kontakt med, utbyta åsikter och kanske också sälja det mynt som Du behållit i flera år för att få ut rätt pris. Här har Du alla möjligheter.

VIDGA DINA VYER: Ett besök på 'MYNTETS DAG' innebär att Du kan fördjupa Dina kunskaper i numismatik och ge en ny mening åt Ditt samlande, oavsett om Du är historiskt eller ekonomiskt intresserad.

Inträde 5:–

Välkommen

MYNTKONTAKT

ORGAN FÖR
SVENSKA
NUMISMATISKA
FÖRENINGEN

Östermalmsgatan 81
114 50 Stockholm
Telefon 08-67 55 98
(måndag-fredag kl 10.00-13.00)

Myntkontakt:

Postgiro 42 30 50-4
Bankgiro 219-0502

Svenska Handelsbanken

Myntkontakt utkommer den 1 i
månaderna februari - maj och
september - december.

Prenumeration: helår 60:-

REDAKTION

Huvudredaktör

och ansvarig utgivare:

Lars O. Lagerqvist
Söderårby gård, Vansö
152 00 STRÅNGNÄS
Telefon: 0152-200 79
08-63 07 70

Biträdande redaktörer:

Hans Franzén
Madeleine Greijer
Torbjörn Sundqvist

Copyright:

Myntkontakt och respektive
författare, vilka ansvarar för
sakinnehållet i sina bidrag

ANNONSER

Bokning

Telefon 08-67 55 98, 756 86 62

Annon priser exkl. moms:

2 sidor (mittuppslag)	2 000:-
2:a omslagssidan	1 320:-
omslagets 4:e sida	1 650:-
1/1 sida (157×220 mm)	1 100:-
2/3 sida (104×220 mm)	770:-
1/2 sida (157×108 mm)	580:-
1/3 sida (50×220 mm)	410:-
1/4 sida (76×108 mm)	320:-
1/6 sida (50×108 mm)	220:-
1/12 (50×52 mm)	120:-

Sista materialdag:

Den 5:e i månaden

före utgivning

Heloriginalt.

manus och gärna skiss.

Sändes till Ordfront

Box 19504, 104 32 Stockholm

*Annonser som ej är förenliga
med SNF:s, FIDEM:s och
AINP:s etik*

kommer att avböjas

ISSN nr 0435-8245

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Vårens program

FEBRUARI

Onsdag 18. kl. 18.30 på Historiska Museernas lunchrum. Rolf Sjöberg visar och berättar om några örtugar ur sin samling.

Onsdag 25. kl. 19.00 i SAF-huset, S. Blasieholmshamnen 4A, Stockholm. Obs! Andrad tid och plats. Ulla Westermark berättar om den antika myntpräglings i Kamarina på Sicilien.

MARS

Onsdag 4. kl. 18.30 på Historiska Museernas lunchrum. Hur förvara, köpa och sälja mynt. Diskussion.

Lördag-söndag 21-22. kl. 11-17 MYNTETS DAG i Historiska Museet, Narvavägen 13-17, Stockholm. Se även separat annons.

APRIL

Fredag 3. kl. 18.30 på Historiska Museernas lunchrum. Bengt Hovén kaseerar om arabiska mynt.

Onsdag 4 och torsdag 23 föreningsträffar. Programmet ej fastställt. Vårauktionen beräknas kunna hållas i april.

Årsmötet kommer att äga rum i april eller maj.

MAJ

Mötesdagar: tisdagarna 19 och 26. Programmet ej fastställt.

Samlarmynt

Flera beställare av samlarmynt har ännu ej hämtat 1979 års mynt på kansliet. Nu har även 1980 års mynt kommit och börjat distribueras. 200-kronorsmyntet är slutsålt.

De som bett att få hämta sina mynt på kansliet (för att spara in portot) ombedes göra detta **snarast**.

Kansliet

Observera

Stockholmsbesökare, som tillhör någon till Svenska Numismatiska Föreningen eller Nordisk Nu-

numismatisk Union ansluten förening, är alltid välkommen till Svenska Numismatiska Föreningens möten. Programdetaljer finns inspelade på föreningens automatiska telefonsvarare. (08/67 55 98)

Gustav II Adolfs likfärdsmynt från Wolgast

Av Lars O. Lagerqvist¹

Fig 1a. Redan under likfärden mot Wolgast torde många av de bevarade kopparstickarna med bilder av den döde kungen ha tillkommit för att säljas till sörjande beundrare. De är alla mer eller mindre överlastade av symbolik. Det ovan avbildade, anonyma sticket hör till de mera realistiska, visande plåster i kungens ansikte. Symbolerna nedtill – pelikanen som ger sitt blod till sina ungar och fågel Fenix på bälet – har även utnyttjats på samtida medaljer. – SPA, Statens Konstmuseer. Strömbom fig 125 (nr 230)

Kungens död

Gustav II Adolfs våldsamma död i slaget vid Lützen, en liten ort 20 km sydväst om Leipzig i Sachsen, den 6 november 1632 har skildrats så många gånger att den här endast blir den givna utgångspunkten för en studie kring en serie minnesmynt, som tack vare uppgifter i handlingar i det svenska riksarkivet i Stockholm nu kan bevisas ha tillkommit i Wolgast, dit det kungliga liket fördes vid årsskiftet 1632/1633.

Kungen stupade redan i början av drabbningen; det rådde dimma och han var därtill närsynt. Svenskarna behöll slagfältet, men striden måste närmast anses som oavgjord, ty förlusten av den ena sidans högste be-

fälhavare måste betraktas som den andra sidans största vinst. Kungens lik återfanns först ett par timmar efter slaget bland en mängd stupade. Gustav Adolf hade träffats av fyra eller fem skott, varav två gått genom kroppen och var dödliga, samt flera svärdsstick, och han var därtill plundrad in på skjortan. Det enda ögonvittnet till kungens död var den

18-årige Augustus von Leubelfing, som avled av sina i slaget ådragna sår nio dagar senare.

Kungens lik fördes på en vagn först till byn Meuchen invid slagfältet, därefter till Weissenfels, dit kammarjunkaren Carl Mörner och kungens livläkare införskaffat torcade örter för balsameringen och en kista. Apotekaren Caspar König (Kennig), adlad Lilliecrona 1637, företog så balsameringen. Denna var knappast utförd av en framstående fackman men tycks ha varit någorlunda effektiv. Det framgår av samtida berättelser att personer som såg den döde kungen, fann honom alltjämt välbevarad. Tidens sed krävde, att en avliden skulle visas

¹ Författaren vill framföra sitt tack till fil dr Torgny Lindgren, som deltagit i arkivstudierna rörande minnesmynten i Wolgast samt läst och förbättrat denna preliminära uppsats. Det är min förhoppning att tillsammans med dr Lindgren i annat sammanhang kunna presentera materialet i sin helhet.

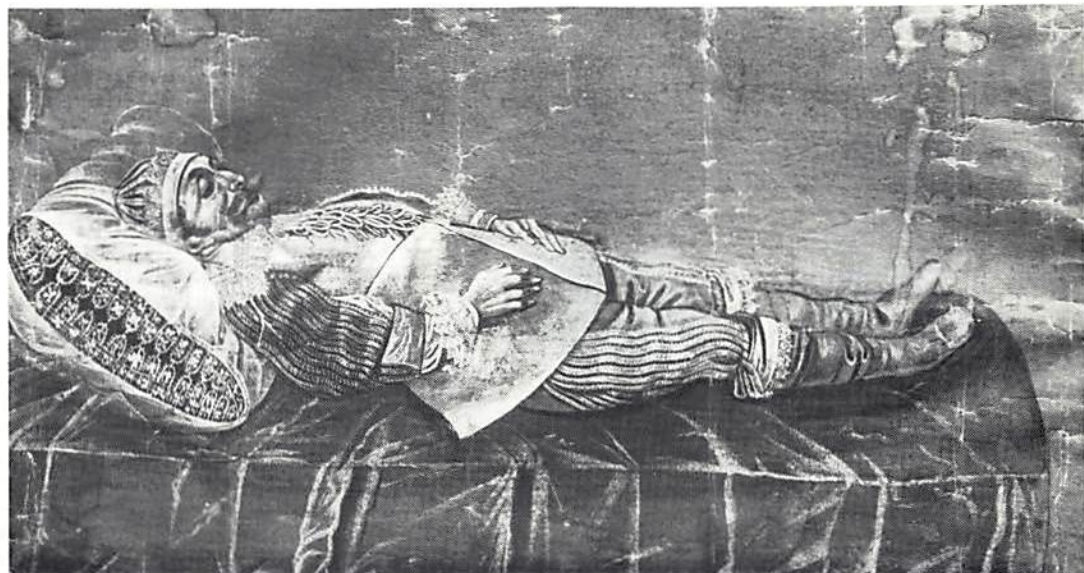

Fig 1b. Denna gouache på pergament tillskrives av Strömbom (fig 26 nr 222) bröderna F. och J. van Strachen, som arbetade åt änkedrottningen i Wolgast under första hälften av 1633. Det får nog anses vara den mest realistiska bilden av den balsamerade kungen några månader efter hans död. På huvudet har han införts en starkt spetsmossa i form av en krona. Privat ägo. Foto SPA, Statens Konstmuseer.

med obetäckt huvud; ingen skulle falskeligen kunna utges för den döde! Jfr fig 1a–b.

Likfärden till Wolgast

Från Weissenfels tog likfärden genom Tyskland mot norr sin början den 10 november; som eskort tjänstgjorde 400 man ur Smålands ryttare. Kistan drogs på en vagn och en del av kungens hovstat, däribland den nyssnämnde apotekaren König och hovpredikanten Fabricius (jfr nedan fig. 5) hörde till det ansenliga följet. Över Pegau och Borna begav man sig till Grimma. Dit hade Gustav II Adolfs naturlige son, den då 16-åriga Gustav Gustavsson – sedermera 1646 av sin halvsyster drottning Kristina utnämnd till greve av Wasaborg – rest för att ta farväl av sin döde far. Alla uppgifter om att liktåget därefter passerat Leipzig är felaktiga. Man blev kvar i Grimma i 14 dagar och fortsatte därefter med kortare uppehåll över Eilenburg och Schmiedeberg till Wittenberg, Luthers stad, och därifrån över Belzig till Brandenburg, dit man anlände den 1 december för att stanna i åtta dagar. Liktåget fortsatte sedan upp mot Spandau, i våra dagar en förtort till Berlin. Däremot drog tåget *inte* genom Berlin.

I Spandau anslöt sig till sist änkedrottning Maria Eleonora den 12 december, två dygn efter likets ankomst. Hon hade tidigare fått resa

till hären för att vara vid sin makes sida, ehuru hon vid tiden för slaget vid Lützen vistades i Erfurt. Hon sörjde sin make med hysterisk våldsamhet – men det var på samma gång en mycket aktiv sorg. Hon hade önskemål och synpunkter på allt, orsakade stora utgifter och framförallt bekymmer och tidsutdräkt; det framgår av många och långa diskussioner i riksrådet i Stockholm samt av brev till och från personer i hennes omgivning. Hon förvarade kungens hjärta hos sig – det hade tagits ut ur hans lik vid balsameringen – besökte så ofta det var möjligt den döde och ville förbjuda begravningen så länge hon levde.

Efter uppehållet i Spandau, som man lämnade den 17 december, saknas räkningar från likfärden fram till januari 1633, då hovet redan var i Wolgast. Att färden dit gick över Bernau, Eberswalde, Angermünde, Prenzlau samt Pasewalk eller Ducherow samt Anklam eller Buddenhagen, är fastställt. Däremot är forskarna oense om liktåget inträffade i Wolgast vid jultiden eller vid nyår.

Tiden i Wolgast

Hamnstaden Wolgast låg i hertigdömet Pommern, numera i Östtyskland. Detta lydde vid denna tid ännu under den sjuklige Bogislaus XIV (död 1637), men sedan Gustav II Adolfs landstigning 1630 var hertigdömet i realiteten ockuperat av

svenskarna och skulle sedermera avträdas till dem. Staden tillhörde därefter svenska Pommern till 1815.

Under första halvåret 1633 rådde i Wolgast en febril verksamhet, som helt och hållet kretsade kring förberedelserna för det kungliga likets transport sjövägen till hemlandet. Man kan gott påstå, att i realiteten en avdelning av den svenska regeringen hade sitt säte där, liksom en del av det kungliga hovet. Tätta kurirer gick mellan Wolgast och Stockholm. Riksrådsprotokollen i huvudstaden ger många upplysningar om de bekymmer man hade, inte minst av ekonomisk art.

Änkedrottningen stannade kvar i Wolgast och framförde många önskemål, som oftast syftade till att göra likfärden så praktfull som möjligt. Hon ville få riksregalierna översända, vilket var omöjligt, då de inte fick lämna Sverige; en i Hamburg tillverkad begravningskrona av guld ansåg hon vara för enkel, varför hon lät besätta den med sina egna pärlor; vid flera tillfällen beställde hon små medaljer med Gustav II Adolfs bild, s k *Gnadenpfennige* (fig 2) i emaljerat guld och andra konstverk, avsedda att skänkas bort som minne av den hädangångne. Till rådets förskräckelse inbjöd hon samtliga protestantiska furstar i Nordtyskland att bevista likfärden. Visserligen kom endast några få av de inbjudna, nämligen hennes bror, kurfurst Ge-

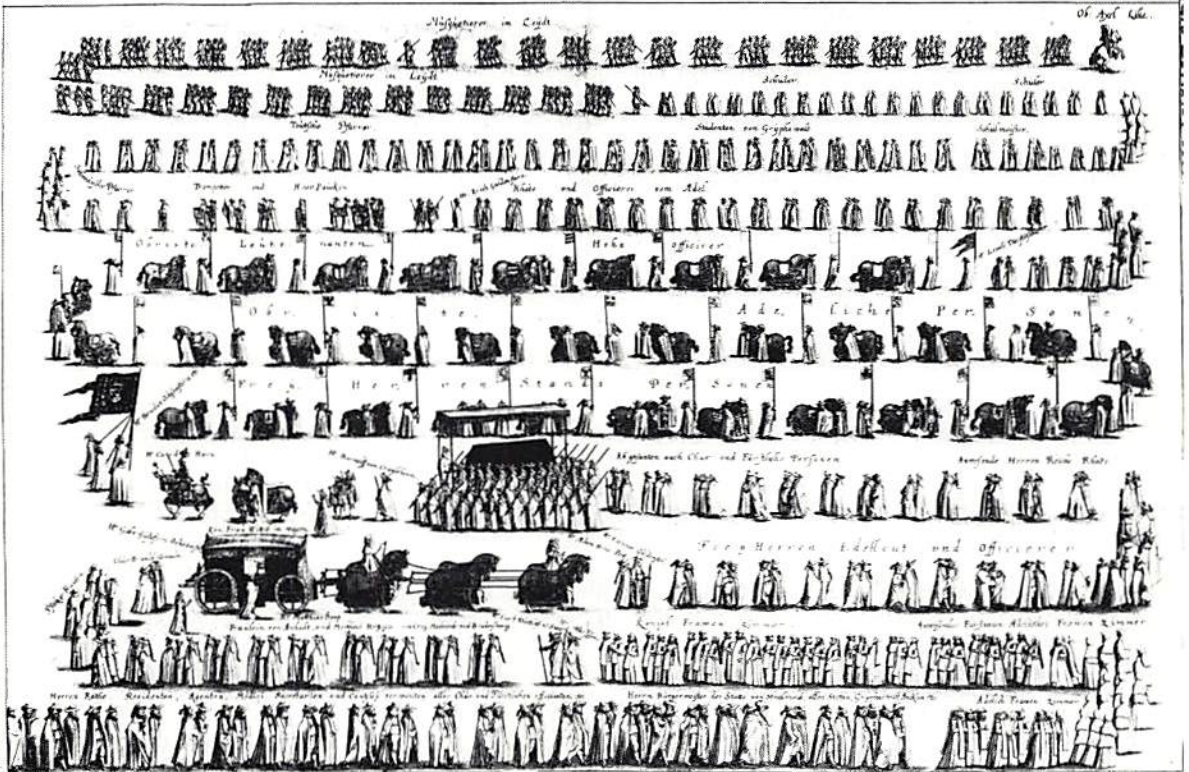

Fig 2. En av de många minnesmedaljerna över Gustav II Adolf, utdelade för att bäras. Gjuten i guld, ciselerad och emaljerad. Dylika beställdes bl a av drottningen hos olika guldsmeder – att identifiera de enskilda exemplaren efter dessa torde vara omöjligt. Hildebrand nr 217. Kungl Myntkabinettet. Foto Nils Lagergren. KMK.

org Vilhelm av Brandenburg, och dennes son, den blivande "store kurfursten" Fredrik Vilhelm, jämte andra kurfurstliga familjemedlemmar, samt två hertigar av Mecklenburg, men de övriga var representerade av höga ämbetsmän eller officerare, som alla skulle bespisa, inlogeras och erhålla lämpliga presenter.

Två medlemmar av riksrådet, Gabriel Gustavsson Oxenstierna, rikskanslerns bror, och Matthias Soop, reste tillsammans med den inflytelserike finansmannen Mårten Wewitzer, adlad Rosenstierna (och född i Pommern), från Stockholm till Wolgast för att organisera ceremonien och bringa någon reda i förhållandena. Redan från början säger Gabriel Oxenstierna i ett brev till sin bror, att det skulle komma att kosta stora summor, mer än 40 000 riksdaler, och att han medförde endast en

VERA REPRESENTATIO, QVO RITV LAGYBRI FVNVS GYSTAVI MAGNI BEATISSI GLORIOSISSQ MEM WOLGASTO PROLATVM (K) XAVIAD TRANSVEHENDVM IN SVETIAM IMPOSITVM FVERIT. 1633

GUSTAVI MAGNI

OBITUS.

EPITAPHIUM.

MANES.

Fig 3. Likprocessionen i Wolgast den 16 juli 1633 enligt ett samtida tyskt kopparstick (Frankfurt 1633), varigenom Gustav II Adolf – kistan synlig under en baldakin nedanför mitten på bilden – fördes ombord på den svenska flottan. Änkedrottningen åker i en av sex hästar dragen, svartklädd vagn (t v nedanför kistan). Till sticket hör en utförlig beskrivning på tyska och franska samt dikter på latin av Joh. Narssius och G Hausman. Kungl. Biblioteket.

liten del av detta belopp. Åtskilligt förskotterades bland annat genom förpantning av ett parti svensk koppar i Hamburg. Vidare inkasserades kontributionen från Mecklenburg, som nu gick till begravningskostnadernas täckande i stället för vad de avsetts till, nämligen härens underhåll och utrustning.

Först i juli ankom generalamiralen Carl Carlsson Gyllenhielm, den stupades halvbror, med åtta fartyg för att hämta liket. Den 16 juli 1633 ägde den högtidliga likfärden rum från slottet i Wolgast genom staden ner till redden. Där skedde genast ombordförandet. På smärre fartyg fördes kistan och änkedrottningen över till skeppet Nyckeln. Vid samma tillfälle överfördes åtskilliga av kungens tillhörigheter till Sverige (bortsett från de saker den givmilda drottningen till riksrådets förgäelse skänkt bort), däribland det s k

Augsburgska konstskåpet, stadens gåva till kungen, innehållande en s k universalsamling, vari bl a ingick flera hundra mynt och medaljer. Skåpet står numera i universitetsbyggnaden i Uppsala.

Likprocessionen

Den högtidliga processionen finns skildrad såväl i samtida tryckta skrifter på tyska, franska och engelska som på ett detaljerat kopparstick (fig 3 och 4). Först red överste Axel Lillie i spetsen för en avdelning musketerare; därpå följde präster, studenter och skolgossar från Greifswald respektive Wolgast samt trumpetare och pukslagare. Därefter gick kammarjunkaren Erik Gyllenstierna i täten för riksråden och adliga officerare. Efter dem följde fältherren Lennart Torstensson med blodsfanan samt höga officerare, som bar standar; de första visade

provins- och landskapsvapnen, där-
efter kom Svea, Götes och Vendes vapen (dessa tre blev inte ifyllda på ovan nämnda kopparstick) och sist fördes riksbanneret. Friherre Carl Horn af Äminne, som hade deltagit vid Lützen, red med Gustav II Adolfs på Lützens slagfält upphittade värja och i sadelhölstren hade han kungens pistol; värjan och pistolerna finns ännu bevarade i Livrustkammaren i Stockholm. Rustningen däremot var översänd från Stockholm och kan ha burits av kungen vid något tornerspel. Efter Horn fördes Gustav II Adolfs livhäst, som kungen ridit vid Lützen och som efter sin död 1639 uppstoppades för att förvaras i Livrustkammaren, där den är utställd. Efter hästen gick en man, som enligt uråldrig sed utkastade begravningsmynt av guld och silver; i sin tur följdes han av två härolder samt av

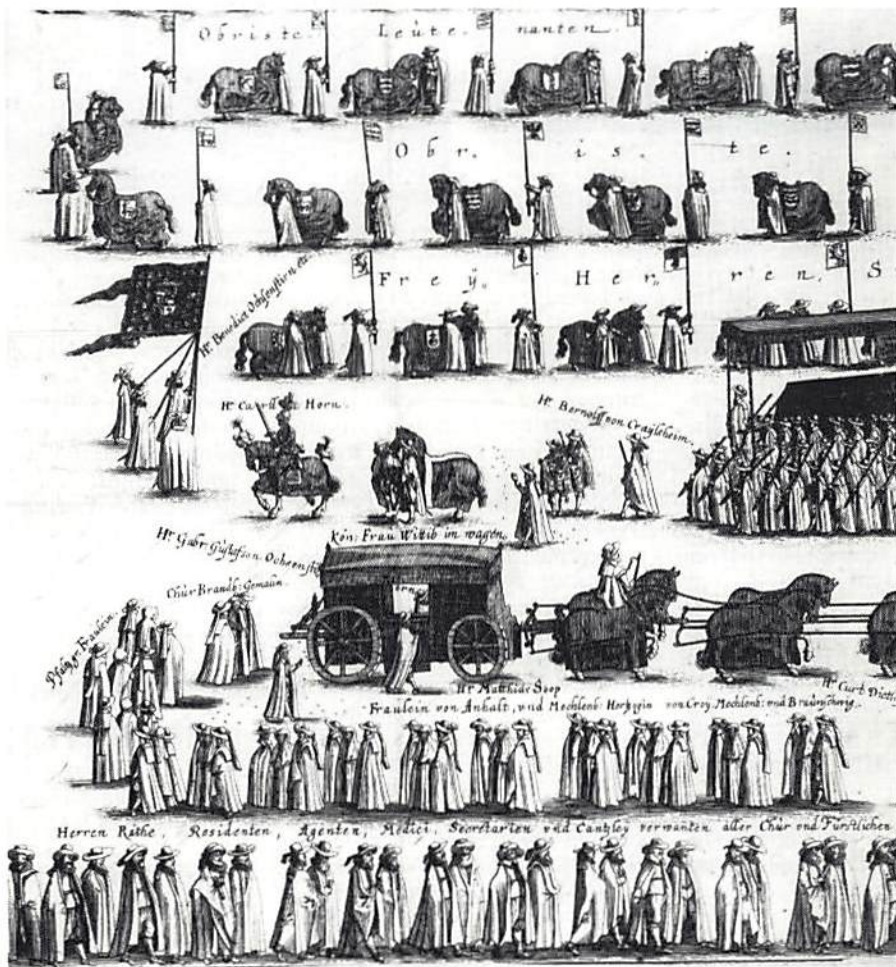

Fig 4. Detalj av kopparsticket fig 3, visande utkastandet av minnesmynt framför kungens kista och bakom änkedrottningens vagn.

Regi Regum dum seruis dona reporto
 egia, digna DEO et digna labore meo
 nis namque meis sua gloria redacta caelo est,
 regis libertas, caetera visa mihi.

Durch den Job König ward, dem ich treu dienst bewieset,
 Durch den gab ichs zu Lohn, das man mich selig preiset.
 Mein Gehmeid erstirte Gott zu Lob die reine Lehr,
 Es machte frey die Kirch, Das mir die Ewig Ehr.

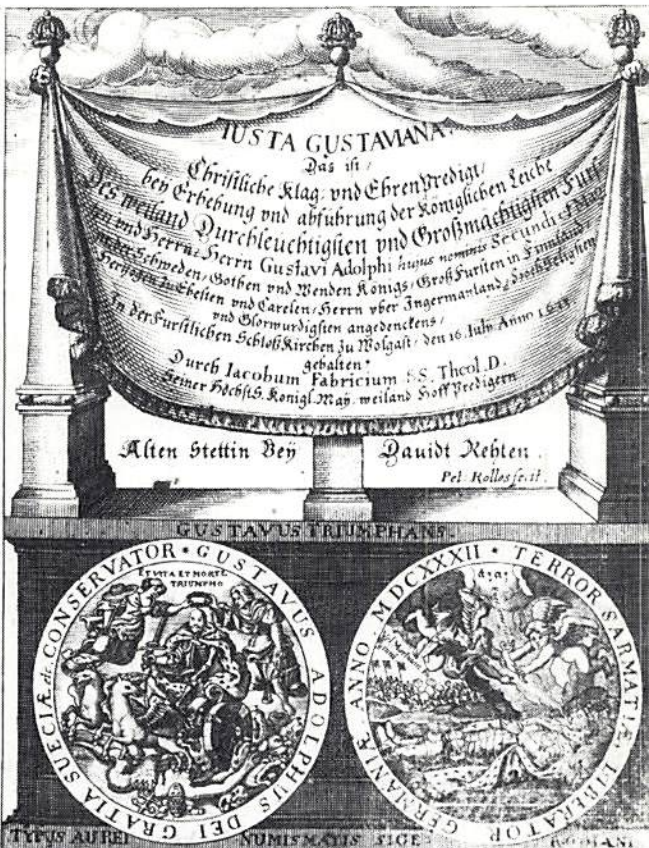

Fig 5. Hovpredikanten teol dr Jacob Fabricius höll i slottskapellet i Wolgast en lång predikan, varefter processjonen tog sin början. Predikan trycktes senare samma år under titeln *Iusta Gustaviana, das ist Christliche Klag- und EhrenPredigt...* (Alt-Stettin 1633). Här synes titeluppslaget med den döde kungen på lit-de-parade till vänster, själva titelsidan till höger, varunder avtrycktes två "medaljförslag", tagna från det som fig 8 avbildade kopparsticket från slutet av år 1632. Kungl Biblioteket.

änkedrottningens hovmästare von Craillsheim.

Under en fyrkantig, svart baldakin bars så kistan, omgiven av drabanter. Efter kistan följde främmande furstar och sändebud, främst kurfursten av Brandenburg och hertigarna av Mecklenburg, och i deras följspar svenska riksråd, som befann sig i Wolgast, samt adelsmän och officerare. I en sexspänd svartklädd vagn, företrädd av kammarherren hos Gustav II Adolf friherre Casimir Gyllenstierna och hovmästare Pentz, för den sörjande änkedrottningen, och på vagnens sidor gick Gabriel Oxenstierna och Matthias Soop.

Åter kom en man, som utkastade mynt, gående på processjonens högra sida – den tidigare hade gått på den vänstra, varigenom folket på bägge sidor kunde ta del av denna kungliga frikostighet (largesse). Efter honom följde furstliga damer och deras uppvaktande, borgmästare och råd från angränsande städer

samt en del furstliga ämbetsmän, läkare m fl. Tåget avslutades med trupper.

Processjonen hade föregåtts av en predikan i slottskyrkan i Wolgast, hållen av hovpredikanten teol. dr Jacob Fabricius, senare utgiven av trycket (fig. 5) och avslutades vid redden med ett tal av riksrådet Sten Bielke.

Hemfärden skedde under befäl av Carl Carlsson Gyllenhielm och flottan ankrade vid Nyköping den 5 augusti 1633. Från den 8 i denna månad befann sig den stupade kungens lik på Nyköpings slott, där också änkedrottningen installerade sig och den unga "fröken Kerstin", landets ännu omyndiga drottning, mötte sin ständigt veklagande moder. Hovet blev kvar i Nyköping över vintern. Sedan Maria Eleonora äntligen hade förmåtts avstå från sina besynnerliga planer på att uppskjuta begravningen, nödiga medel skrapats ihop och alla förberedelser för en högtidlig jordfästning genomförts, kunde

liket föras från Nyköping till Stockholm den 15–21 juni 1634; dagen därpå ägde äntligen begravningen rum i Gråmunkekyrkan, numera benämnd Riddarholmskyrkan. Även under likfärden i Stockholm utkastades begravningsmynt (jfr MYNT-KONTAKT 1979 nr 7, s 132 ff. och 1980 nr 7, s 138 f).

Fortsättning följer i nästa nr.

KARLSKRONA MYNTHANDEL

Lennart Bertilsson
 Hantverkargatan 11
 371 35 KARLSKRONA

KÖPER • SÄLJER • BYTER
 MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Öppet månd–fred 10–17
 tel 0455/81373

VALSVERKS- PRÄGLAD KLIPPNING MED DUBBLA ÅRTAL 1626/1625

Av Yngve Almer och
Ingemar Carlsson

Justitierådet Johan Otto Wedberg (1826–1912) var en av Svenska Numismatiska Föreningens stiftare och tillhörde de främsta bland dåtidens kunniga myntsamlare. Hans stora samling såldes vid slutet av år 1912 på tre auktioner, anordnade av mynthandlaren T G Appelgren (dennes auktioner nr 15–17). I auktionskatalog nr 15 finner vi som nr 460: "Öre □ 1626. HH 16. Under fråns:s prägel skönjes delvis åtsidesprägeln till öre □ 1625 (HH 9) däraf tydligast G under valörsiffran och 1625 under pilarne.!"*

Myntet såldes för 12 kr. Köpare var apotekaren Gustaf Cavalli (1849–1926), vår främste specialsamlare av kopparmynt. Hans samling såldes på N F Bobergs Mynthandels auktioner 5, 7 och 9 år 1927. Katalogerna utarbetades även i detta fall av T G Appelgren. I katalog 5 finner vi som nr 160: [1 öre 1626] "Likv. sidor. D:o. Under frånsidprägeln synes en del av åtsideprägeln till ett valsverks-1-öre 1625. (Wedbergs ex.).!" *Priset blev kronor 46:50.

Köpare var nu handlanden Sven Svensson (1855–1928), innehavare av den största svenska myntsamling, som ägts av en enskild person. Samlingen donerades som bekant till Svenska Numismatiska Föreningen, och stora delar av den har numera sålts på flera auktioner till förmån för Sven Svenssons Stiftelse för numismatik.

*Appelgren satte i båda fallen kvaliteten = 1, som bör motsvara våra dagars 1+. Han var i regel mycket sträng vid bedömning av myntens konserveringsgrad. Jämför vad som anges vid nästa auktion!

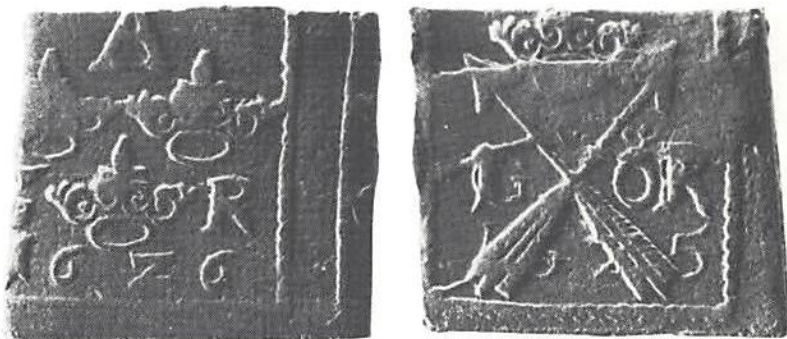

Fig 1. Exemplar av 1 öre klippning 1626 med rester på frånsidan av samma valör 1625, åtsidan. Sven Svenssons samling, försäldt 1964. Foto Nils Lagergren. ATA. Något förstora.

Fig 2. Exemplar slaget med samma valsverksstamplar som fig 1. Kungl Myntkabinetet, Stockholm. Foto Juri Tamsalu. KMK. Något förstora.

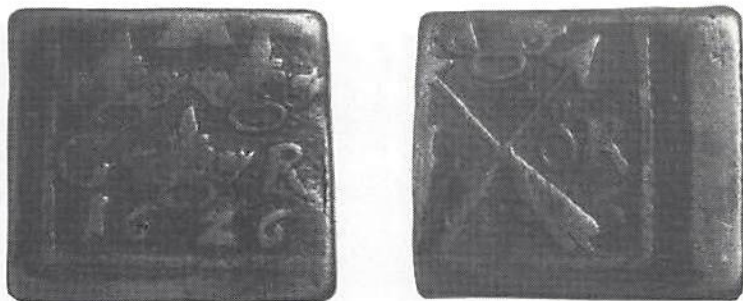

Fig 3. Det tredje kända exemplaret, i privat ägo. Foto och skala som fig 2.

På Svenska Numismatiska Föreningens auktion 2–3 december 1964 såldes detta exemplar, som har tillhört tre av vårt lands främsta myntsamlare – tyvärr, vilket i detta fall må vara tillåtet att säga.

Vi citerar ur katalogen:
"503. Säter. Valsverkspr. 1 öre klipp. 1626, överpräglad från 1625. Cav. 160. 01) (1+)." Priset blev 130 kronor. Myntet har nr 2015 i för-

teckningen över den svenssonska samlingen (på K. Myntkabinetet). Liksom övriga sålda objekt ur samlingen fotograferades det (se fig. 1). Det har visserligen ett svagt utpräglat parti tvärs över frånsidan, troligen genom ett plantsfel, men är för övrigt mycket tydligt och väl bibehållet.

I Kungl. Myntkabinetets systematiska samling finns också ett exemplar, som dock är både mera slitet och mera snedcentrerat (se fig.

2). Förutom dessa båda känner vi till ett tredje exemplar, som är jämförbart med Myntkabinettets och som äges av direktör Carl Axel Lindblom, Stockholm (se fig. 3).

Årtalet 1625 skymtar alltså med svaga siffror nedtill under fränsidans pilar. Av kungens initialer GAR (Gustavus Adolphus Rex) syns G ganska tydligt under valörens etta, medan R skymtar under ÖR. Om A har funnits, så har det utplånats när kronan över pilspetsarna punsades in. Några spår av att åtsidans tre kronor skulle ha varit inpunsade, syns inte. De tre exemplaren är exakt lika beträffande båda sidornas överliggande prägel som tillhör 1626 års myntbild. Mindre avvikelser i detaljernas form beror på olika konserveringsgrad. Mellan ettans överdel och pilskaflet finns på alla tre en upphöjd linje, som måste bero på en spricka i valsen. Vi kan alltså här konstatera, att *alla tre exemplaren är präglade av samma myntbilder på samma par valsar*.

Som framgår av bevarade tenar med ej utstansade mynt, gjordes graveringen av alla myntbilder på en vals förvånansvärt lika, både när det gäller klippingar och rundmynt. Se fig. 4. För att man skall kunna se att två mynt utgör avtryck av samma

myntbild på valsen, bör nog valsen i regel ha haft någon skada, som har förorsakat stampklumpar av karakteristisk form. Ett fall där man säkert kan konstatera absolut identitet mellan tre valsverkspräglade mynt torde vara mindre vanligt. Förekomsten av tre exakt lika exemplar samt variantens stora sällsynthet gör det troligt, att *endast en* myntbild på en enda vals har fått detta utförande.

Hur har då denna underliggande prägel uppkommit? Vi antar, att man hade börjat gravera en åtsida till 1625 års ettöre på en ny vals. När årtalet, bokstäverna G och R samt möjligen även A var inpunsade, avbröts arbetet och man började med 1626 års ettören. De ingraverade tecknen på nämnda vals utplånades, och i stället graverade man däröver en fränsida till 1626 års ettöre. Vid hårdningen av valsen återkom den tidigare graveringen, så som det brukar ske med andra mynt med s k "ändrat årtal".*

1626 års ettören har dels kronor sedda från sidan (SM typ I), dels sådana med synlig kronbotten (SM typ II). Den senare typen finns på den här behandlade klippingen. Den förstnämnda kronan förekommer redan 1625 och är alltså äldst, men

under 1626 kan båda typerna givetvis ha graverats samtidigt. Man kan därför inte dra några säkra slutsatser om tidpunkten, då valsen med fränsidan 1626/1625 graverades, men det skedde måhända inte omedelbart, då 1626 års myntning började.

Enligt Hallborg & Hartmanns beskrivning över Gustav II Adolfs och Kristinas kopparmynt (Numismatiska Meddelanden VIII, 1883) förekommer en del sällsynta varianter, som skiljer sig obetydligt från i stort sett liknande vanligare varianter (t ex "2 rosor" i stället för "2 smårosor"). Sådant kan möjligen bero på avvikelser hos en enda myntbild på en vals. Det torde vara ovanligt att ett sådant förhållande framträder på ett så tydligt sätt som i detta fall.

Vi anser, att ettöresklippingen 1626/25 bör vara värd att placeras in i en kommande upplaga av Sveriges Mynt. Därtill ber förf:na eventuella innehavare av ytterligare exemplar att höra av sig till MYNTKON-TAKT:s redaktion.

*Jämför Tore Almqvists artikel Varianter, felpräglingar... i *Myntkontakt* 1977 nr 9, avsnittet "Ändrad siffra i årtalet".

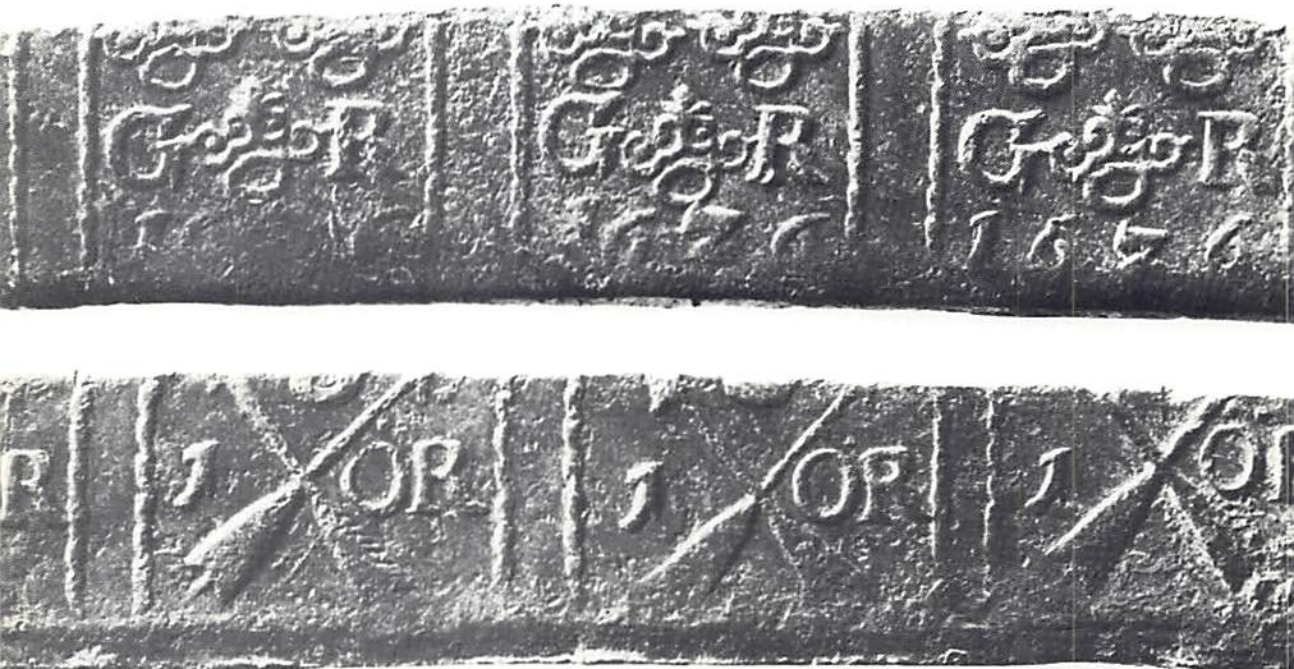

Fig 4. En i Kungl Myntkabinettet bevarad ten med ej utstansade mynt (här avbildas endast en del av denna). Foto Nils Lagergren, ATA. Något förstorad.

SVENSKA NUMISMATIKER PÅ BESÖK I MYNTKABINETTET I DRESDEN UNDER 1800-TALET

Fyra medlemmar av Svenska Numismatiska Föreningen – Lars O. Lagerqvist, Bertel Tingström och Ulf Nordlind samt undertecknad – besökte nyligen myntkabinettet i de statliga konstsamlingarna i Dresden. Då vi skulle skriva in våra namn i myntkabinettets Gästbok, pekade myntkabinettets chef dr phil. *Paul Arnold* på det första namnet i boken. Det skrevs in i Gästboken den 2 augusti 1845. Gästboken har alltså varit i bruk i över 135 år!, men den har fortfarande många tomma sidor och kan sålunda begagnas ännu i många år.

Intressant nog för oss svenskar var det en svensk, som fick inleda raden av besökande i myntkabinettets Gästbok. Han har skrivit *Axel Fröling, kamererare 18 2/8 45, aus Stockholm*.

Därefter dröjde det inte fullt ett år till nästa svenska besök: *Curt Meinander aus Stockholm 2/7 1846*.

Axel Abraham Fröling och Curt Fredric Meinander, som var jämnåriga, var vid besöket i Dresden män i 55-årsåldern. Båda var kunniga samlare, som byggde upp förnämliga samlingar av mynt, medaljer och numismatisk litteratur.

Fröling avled den 14 januari 1857, 67 år gammal; han var kamererare vid ståthållarämbetet på Haga och Ulriksdals slott samt RVO. Hans änka lät sälja hans efterlämnade samling på tre auktioner på Stockholms bokauktionskammare i juni 1857, i november samma år och i mars 1858.

Meinander blev expeditionschef i sjöförsvarsdepartementet samt RNO. Sedan Meinander hade erbjudit sig att sälja sin samling till staten, beslöt riksdagen 1871, att samlingen skulle köpas för kungl. myntkabinettets räkning; den del av samlingen, som inte behövdes i kungl. myntkabinettet, skulle försälgas på offentlig auktion. Kungl. myntkabinettet tog ut vad det ansåg sig behöva, därefter såldes den återstående, trots uttaget ännu rika delen av samlingen på Stockholms bokauktionskammare i slutet av mars och början

Curt Fredric Meinander, expeditionschef i försvarsdepartementet och ivrig myntsamlare. Kungl Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien

Riksheraldikern August Wilhelm Stiernstedt, Svenska Numismatiska Föreningens förste ordförande och en av dess grundare.

av april 1872. Meinander avled den 12 september 1878, i en ålder av över 88 år. (Vänligt meddelande om Frölings och Meinanders auktioner av Ulf Nordlind.)

Nästa svenska namn är *Aug. Wilh. Stjernstedt aus Stockholm 22/5 1850*. August Wilhelm Stjernstedt behöver ingen närmare presentation. Han var en av Svenska Numismatiska Föreningens grundare och en mycket flitig numismatisk författare, bland annat skrev han ett ännu i våra dagar ofta rådfrågat arbete om svenska kopparmynt.

En annan av vår förenings grundare kom på besök den 12 september 1881. Han har med kraftig stil skrivit tvärs över hela sidan i gästboken: *Magnus Lagerberg från Råda Säteri i Sverige 12/IX 81*.

Från den 3 maj 1882 till den 17 september 1885 fördes också en journal kallad *Notizen über die Benutzung des Kgl. Münzkabinetns von Seiten Fremder*. I den journalen hittar vi några svenskar och får reda på vad de studerade i myntkabinettet. Vi citerar ur journalen:

Freitag, 29. Sept. 1882.

Besuch: *Medailleur A. Lindberg, Stockholm*.

Sonnabend, 30. Sept. 1882.

Herr Medailleur Adolf Lindberg aus Stockholm besichtigte moderne Medaillen, namentlich belgische, sächsische, italienische und Medaillen auf Privatpersonen.

Om Adolf Lindbergs besök i Dresden – en etapp i en lång studieresa på kontinenten – har Erik Lindberg berättat i *Nordisk Numismatisk Årsskrift 1939*, s. 38 ff. Lagerberg, som hade kontakter med det sachsiska hovet, hade ivrat för detta besök. Från sin resa förde Adolf Lindberg med sig det intrycket, att "medaljgravören i Berlin och Dresden, liksom även i Köpenhamn, stod lägre än i Paris och Wien".

Dienstag, 29. Mai [1883]

Graf Carl Snoilsky erhielt die schwedischen Münzen u. Medaillen vorgelegt, Med. auf schwedische Privatpersonen und sächs. Folgen (Joh. Georg I. und schöne Portraitmedaillen).

Skalden Carl Snoilsky var också en av vår förenings grundare. Vid tiden för besöket i myntkabinettet var han bosatt i Dresden. Han hade sett sig nödsakad att sälja de vackra samlingar av mynt och medaljer, som han hade ägt, men han behöll

Kammarherre Magnus Lagerberg i yngre år. Initiativtagare till Svenska Numismatiska Föreningen och grundare av Göteborgs musei myntkabinett. Tillhör Kungl Vitterhets- Historie och Antikvitets Akademien.

Mynt- och medaljgravören Adolf Lindberg. Tuschteckning av okänd konstnär ca 1890. Kungl Biblioteket.

sitt stora intresse för numismatik. Den 15 juni 1883 skrev Snoilsky till överbibliotekarien Gustaf Edvard Klemming i Stockholm: "I myntkabinettet har jag gjort ett besök – fann der i Svenska afdelningen åtminstone en märkvärdighet, Sten Sture (den s k 1/2 Rl., af samma stämpel som Magnus och Arfvedsons) i guld. Jag kunde ej annat se, än att den är ett prima original, men måhända voro mina ögon förvända af luttur stupefaktion". Det märkliga mynt, som Snoilsky såg och som gjorde ett så starkt intryck på honom, var ett exemplar i guld av det första svenska stormyntet, den s k Sturemarken 1512 – ett unikt mynt, som alljämt finns i myntkabinettet i Dresden. Snoilsky blev för övrigt sedermera helt övertygad om myntets äkthet: den 9 december 1884 berättade han för Klemming, "att Sture aureus här i Myntkabinettet verkligen är autentisk".

Vi går vidare i besöksnotiserna. Nästa svenska namn är Hans Hildebrand.

Överbibliotekarien Carl Snoilsky, en av Svenska Numismatiska Föreningens grundare och dess ordförande från 1891 till sin död. Foto ca 1900. Kungl Vitterhets Historie och Antikvitetens Akademien.

AUKTION 23

äger rum på Operakällaren 4-5 april
Auktionskatalogen utkommer i början av mars
och kan erhållas separat mot 25:–

Årsprenumeration för 1981 på auktionskataloger (inkl. uppnådda priser)
samt lagerkataloger 50:–

Vi har för närvarande ett mycket rikhaltigt lager av såväl svenska som utländska mynt. Välkommen att besöka vår affär. Vi kommer att ha lördagsstängt fr o m maj.

B. AHLSTRÖM MYNTHANDEL AB

Kungsgatan 28
Box 7662
103 94 Stockholm
Tel. 08-14 02 20, 10 10 10

Mittwoch, d. 24. September
[1884]

*Reichsantiquar Hildebrand aus
Stockholm* (erhielt die schwed. Se-
rie gezeigt)

Riksantikvarien Hans Hildebrand
kom tillbaka till myntkabinettet två
dagar senare; det framgår av den här
ovan nämnda gästboken, där han
har skrivit *Hans Hildebrand, Stock-
holm 26/IX 84.*

Efter Hans Hildebrands besök
den 26 september 1884 gick det 13
år, då denna gästboken inte fördes.
Gästboken började åter föras i sam-
band med ett nytt svenskt besök:
*Carl Snoilsky, Stockholm, 15. Okt.
1897.*

Snoilsky, som 1890 hade ut-
nämnts till överbibliotekarie, var nu
åter bosatt i Sverige.

Efter Snoilsky har inga svenskar
skrivit in sina namn i gästboken.
förrän T. G. Appelgren kom på be-
sök den 28 juli 1914.

Bland de dyrgripar, som Appel-
gren studerade, var också guldex-
emplaret av den s k Sturemarken
1512. Om detta mynt skriver han i
sin uppsats *Sten Sture den yngres
markstycken i Numismatiska Med-
delanden XXIII: "Ett i Statsmynt-
kabinettet i Dresden liggande, syn-
nerligen vackert exemplar, som jag
vid ett besök där på sommaren 1914
hade nöjet att se och om vars äkthet
ej finnes något tvivel"*.

T.G. Appelgren gjorde ett nytt be-
sök i myntkabinettet i Dresden den
21 april 1931.

Torgny Lindgren

Sten Sture d.y. stormynt 1512, avslag i guld. Dresdens myntkabinett. Foto N. Lagergren, ATA.

Riksantikvarien Hans Hildebrand, även chef för Kungl Myntkabinettet, i yngre år, innan han anlade sitt stora skägg. Dresdenborna fick beundra honom med denna prydnad. Tillhör Kungl Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien.

Visste Du . . .

– att Svenska Turistföreningens
Årsskrift 1897 innehåller en artikel
av Gunnar Andersson om Stora
Kopparbergs gruva, som även berör
mynt och poletter,

– att Jordan Runts februarinum-
mer för år 1932 innehåller en artikel
av Karl Hildebrand om "Guld och
pengar",

– att den av Rudolf Bosselt år
1919 publicerade boken "Probleme
plastischer Kunst und des Kunstun-
terrichts" även behandlar den dans-
ke konungens medaljer och mynt,

– att samfundet S:t Eriks årsbok
1937 innehåller en artikel av O.
Källström om "Herr Eskils gemak"
– Gustav Vasas skattkammare,

– att Svenska Orientsällskapets
årsbok 1937 innehåller en artikel
av A. Wahlstedt om "Kopparmynt-
ningen i Japan under tiden intill sho-
gunväldets fall",

– att Bibliothèque Nationale i Paris
år 1968 anordnade utställningen
"La Librairie de Charles V" och att
den utgivna katalogen även behand-
lar hans myntning,

– att Statens historiska museum i
Stockholm år 1970 anordnade ut-
ställningen "Från drottning Blanka
till drottning Astrid" och att den ut-
givna katalogen innehåller en av
N.L. Rasmusson författad artikel
om mynt från Belgien i svenska vi-
kingatidsfynd,

– att den år 1968 utgivna festskriften
till Carl Kerényi innehåller tre artik-
lar av numismatiskt intresse, nämligen
Willy Schwabachers "Pythagoras
auf griechischen Münzbildern",
von Gauzenbach's "Genius Augustus
– Theos Sebastos" och Gösta
Säflunds "Zur Ikonographie des
Kaisers Septimus Severus".

NUF

Årets medalj 1980 till Vegaexpeditionens 100-årsminne. Utgiven av Samfundet Kungl Myntkabinettets Vänner. Konstnär: Elsie Dahlberg. Foto: Svenska Medaljgillet AB, Eskilstuna.

ÅRETS MEDALJ 1980

Hundraårsminnet av Vegas återkomst till Stockholm efter den första genomförda färden runt Nordostpassagen är ämnet för Årets Medalj, som vanligt utgiven på initiativ av Samfundet Kungl Myntkabinettets Vänner. Den utkom i slutet av förra året; distribution och försäljning handhas som tidigare av Svenska Medaljgillet i Eskilstuna (adress Box 553, 631 07 Eskilstuna, tel 016/12 45 50). Medaljen har modellerats av Elsie Dahlberg. Österskär; hon var en av dem som inbjöds att behandla detta ämne och erhöll första pris av juryn, i vilken ingick skulptör Edvin Öhrström (ett namn som alla numismatiker bör känna till!), överbibliotekarien Wilhelm Odelberg (för Kungl Vetenskapsakademien) samt representanter för Samfundet och Medaljgillet. Präglingen utförs liksom tidigare av Kultatelliosuus Oy, Åbo, i 70 mm diameter. Upplagan är maximerad till 75 ex i silver (240 g) och 3 000 i brons (225 g).

Beskrivning blir som följer:

Åtsida: VEGA/1880/1980 upptill; framåtvända bröstbilder, föreställande till v Louis Palander, till h Adolf Erik Norden-

skiöld, iförda uniformsjackor och sysselsatta med att ta ut kursen på sjökortet; i bakgrunden våglinjer.

Frånsida: NORDOSTPASSAGEN upptill längs kanten. I mitten en sittande tjuktjerrflicka (Reitinacka) i pälskläder, stövlar och huva, sysselsatt med fiske; i bakgrunden till v den infrusna barken Vega, till h svenskarnas observationspost. Nedtill till h konstnärssignaturen E. DAHLBERG med nedsänkta bokstäver.

Rand: Stämplor för Svenska Medaljgillet, tillverkaren, upplagan samt på silverupplagan kontrollstämplar.

Expeditionen ledare Nordenskiöld blev vid den triumfartade återkomsten upphöjd i friherrlig värdighet och befälhavaren adlades under namnet Palander af Vega.

Elsie Dahlberg har gett följande kommentarer till sitt arbete:

"Jag har på åtsidan försökt skildra en naturlig situation, då A.E. Nordenskiöld och befälhavaren L. Palander tar ut kursen på sjökortet. Porträttligheten har jag strävat efter, men lika viktigt har det varit att fånga karaktären och personligheten. Kläderna, instrumenten och våglinjerna skall ge ett maritimt intryck. De befinner sig ju ombord

långt borta från det konventionella livet på land.

På frånsidan har jag velat återge Vega infrusen i isen vid byn Pitlekaj på Tjuktjerhalvön, som är Asiens nordöstligaste halvö vid Berings Sund. Till höger syns expeditionens observationstält och i medaljens centrum en tjuktjerrflicka, Reitinacka, en tolvåring som blev 'Vega-favorit' genom sin glada personlighet. Hon, liksom kvinnorna i övrigt, metade småfisk till husbehov. Jag har varit mån om att söka återge hennes fiskredskap och klädsel på ett korrekt sätt.

I tio månader låg Vega infrusen i ismassorna med de tysta vidderna omkring sig. Endast tjuktjerna fanns där som sällskap. Expeditionens medlemmar hade god tid på sig att studera detta nomadfolks levnadsvillkor. Under tiden utfördes också viktiga kartläggningsarbeten, meteorologiska och magnetiska observationer samt studerades djurlivet på land och i havet.

Allmänt kan sägas att arbetet med denna medalj givit mig en inblick i en annorlunda värld, fylld av intressant material för en konstnär att arbeta med. Det har därför varit svårt men stimulerande att sovra, så arbeta fram det viktiga så enkelt och skulpturalt som möjligt."

LLt

FRÅGE-SPALTEN

Frågor:

a. Vem har graverat 1809 års tapperhetsmedalj? Enligt Hildebrand blev den första typen, Gustav III:s (Hild. 103 och 104) 1789 gjord utav C.G. Fehrman, Gustav IV Adolfs (Hild 31 och 32) av Lars Grandel, medan däremot Carl XIII:s typen (Hild. 25 ff) ej har någon gravör nämnd.

Enligt en försäljningslista av den kände medaljören Daniel Loos i Berlin av 1830 (Berliner Medaillen-Münze G. Loos) skall denna Carl XIII modellen vara graverad av just Daniel Loos. Nr 21 i hans lista upptar

Schwedische Kriegs-Ehrenmedaille 1803 (sic!) geschnitten.

H. Das Kreuz des Schwertordens. K.Im Lorbeerkranz: För Tapperhet i Tält (sic!)

Nicht verkäuflich.

Uppgiften innehåller alltså två fel, ett allvarligt – året – och ett helt ofrivilligt skämtsamt – ... i Tält.

Kan det verkligen förhålla sig så att Daniel Loos graverat medaljen i dess olika utföranden, eller har han efter originalmodell graverat och präglat tapperhetsmedaljer att utdelas bland de preussiska förbundne i enlighet med utbytandet av våra medaljer mot ryska St. Georgskors? Jfr Torgny Lindgrens artikel i NNUM oktober 1950 sid. 153ff – När svenska tapperhetsmedaljer "byttes" mot ryska St. Georgskors.

b. I samma försäljningslista finner man ytterligare en medalj med svensk anknytning, nämligen över Gustav III, närmare bestämt över dennes död. Hild. 96. Oaktat medaljens åtsida bär J.J.G. Stierles signatur (även han en välkänd berlinergravör) påstår alltså Daniel Loos sig vara mästare till denna medalj. Kan måhända Loos ha graverat fransidan? Hild. nämner två olika utföranden av medaljen. Vissa drag hos medaljen påminner verkligen om Loos om man jämför med hans arbeten från den tiden över Friedrich Wilhelm II.

Anders Ringberg,
Düsseldorf

Svar:

Den första frågan måste få en ganska utförlig kommentar. Till en början avbildas här, till ledning för läsarna, dels tapperhetsmedaljen som den såg ut under Gustav IV Adolfs regering med denne konungs monogram (fig 1, efter avslag i silver, levererat till Kungl Myntkabinetet år 1807 från Kongl. Myntet, inv. nr 387B, i det s k Hildebrands inventarium med underrn 13; detta innebär att den har slagits föregående år, alltså 1806, eftersom leveranserna från myntverket normalt kommer i efterskott), dels samma medalj som den såg ut fr o m Karl XIII (fig 2, efter utdelat exemplar) fram till

Fig 1. Medaljen för tapperhet i fält 1806 med Gustav IV Adolfs namnchiffer. Avslag i silver från samma år. Kungl Myntkabinetet. Foto Juri Tamsalu.

Fig 2. För tapperhet i fält med 1809 fastställt utseende och band. Exemplar sannolikt från Karl XIII:s tid. Tillhör Kungl Maj:ts Orden, Stockholms slott (hovkamrer C G Hesselblads donation). Foto Nils Lagergren, ATA.

1914, då den sista gången utdelades – dock sedan ca 1900 försedd med kunglig krona (fig 3). Den nya åtsidan med Svärdsordens riddarkors infördes enligt Karl XIII:s kungliga brev den 10 juni 1809, alltså blott några dagar efter det att han utropats till konung, och får ses som ett led i önskan att så fort som möjligt utplåna minnet av den avsatte Gustav IV Adolf. Sålunda fick innehavarna av Hederstecknet för grenadjärer 1799 (Hildebrand, Gustav IV Adolf nr 17 och 17 a) byta ut sina medaljer mot nya, där inskriften till KONUNGEN (se E E Areen, De nordiska ländernas officiella belöningsmedaljer, Sthlm 1938, s 70 och 74). Den nya tapperhetsmedaljen graverades i juni av den eljest ganska senfärdige Lars Grandel (Kammarkollegii protokoll, juni 1809, an-

teckning av N L Rasmusson hos mig). Från denna tid bars medaljen med frånsidan utåt; detta kan dock inte ha gällt de sist utdelade (se fig. 3).

Emellertid innebar den långa utdelningstiden för den sista versionen av tapperhetsmedaljen, att nya stampar har graverats vid flera tillfällen. Detta har, som insändaren konstaterar, inte bara skett vid Kongl Myntet i Stockholm, även om de första exemplaren – liksom alla de som utdelades i fredstid – tillkom där. Vår främste expert på denna medalj, Dr. phil. Chr. v. Warnstedt, Stockholm, har haft vänligheten att lämna kompletterande uppgifter om vad som skedde under det svenska deltagandet i kriget mot Napoleon 1813–1814, då det blev för omständigt för kronprins Karl Johan att från högkvarteret i Tyskland beställa tapperhetsmedaljer i Stockholm. Jag citerar:

”Från åren 1813 och 1814 föreligger räkningar och kvittenser beträffande tapperhetsmedaljer och svärdsordnar tillverkade hos 6 olika guldsmeder *enbart i Berlin* (!), nämligen hos Daniel Loos, J. Godet, C. Gomansky, G. Decker, Johann Kolbe och Friedrich Nietze. Se härom närmare hos von Warnstedt: Medaljerna för Tapperhet till Sjöss, s 51–52 och not 29 (Forum Navale 1974). Men dessa leveranser täcker endast en *mindre* del av det stora antal medaljer, som på tysk mark bevisligen utdelades både till svenskar och andra. En icke namngiven tillverkare i Hannover skymtar också i materialet. Men sannolikt har ett flertal guldsmeder även i andra dåtida tyska storstäder anlitats. Man får nog utgå från att varje tillverkare i regel haft en egen gravör.”

Lika litet som undertecknad har v. Warnstedt påträffat något exemplar med den fatala texten ”i tält”. Till dess att vi beretts tillfälle se ett sådant får det anses som sannolikast att Loos’ katalog från 1830 uppvisar ett rent tryckfel (en historiker tänker dock på samtidens förebräelser mot Karl Johan för att ha hållit tillbaka svenskarna i det blodiga slaget vid Leipzig – de befann sig ”i tält”).

En liten randanmärkning: det var nog betydligt fler guldsmeder som kunde tillverka ordenstecken (svärdsorden) än som besatt präglingsmaskiner, i vilka de kunde slå tapperhetsmedaljer.

Vidare lämnar v. Warnstedt föl-

Fig 3. För tapperhet i fält. Präglad i ring. Utdelad 1914 (sista gången) i guld och försedd med kunglig krona. Privat ägo. Foto Gunnel Jansson, ATA.

jande kommentar till frågan om en tillverkning av tapperhetsmedaljer i Tyskland redan under Gustav IV Adolfs regering (ehuru, som vi sett ovan, det inte kan ha varit frågan om den typ som Loos beskriver i sin katalog, eftersom den infördes först 1809):

”Uppgiften att Daniel Loos graverat en tapperhetsmedaljstamp redan år 1803 är inte alls otrolig. Gustav IV Adolf vistades ju 1803/04 omkring ett år i Tyskland och gjorde då minst två uppehåll i Berlin. Uppgiften vinner indirekt stöd av det egendomliga förhållandet att en svensk stamp med konungens namnchiffer tillverkades först sent på året 1806, trots att en mängd medaljer bevisligen då redan delats ut bland trupperna i Pommern – första kända medaljregn ägde rum 9 maj 1806. Just om denne konung är det svårt att tro, att han därvid skulle ha begagnat sig av gamla medaljer från sin fars tid.”

Tilläggas bör, att ett studium av bokstavspunsar m m på alla bevarade exemplar, varvid man bör utgå från de avslag som levererats direkt från Kongl Myntet till resp Kungl Myntkabinetten och riksbanken, borde göra det möjligt att med en

Kungl Myntkabinetten, Statens museum för mynt-, medalj- och penninghistoria

Narvavägen 13–17, 2 tr
Stockholm

(Buss nr 42, 44 och 69
till Historiska museerna,
tunnelbana till Karlaplan)

Utställningar: Svenska mynt
från 1000-talet till nutid,
Mynt från forna svenska
besittningar, Världens mynt
under 25 århundraden,
Sveriges medaljhistoria och
Medaljens konsthistoria

Museet:

Tisdag–fredag 11–16
Lördag och söndag 12–17

Förfrågningar tisd 13–16
Postadress: Box 5405,
114 84 Stockholm
Tel: 08-63 07 70

viss grad av sannolikhet fastställa, vilka varianter som tillkommit utomlands.

b. Den i Berlin slagna medaljen (fig 4) till minne av Gustav III:s död (Hild. 96) är signerad STIERLE. FECIT (= Stierle gjorde [den]). Johann Jacob Gottfried Stierle (1764–1806) var elev till Daniel Loos; åren 1784–87 och 1792–1806 var han anställd som medaljör och gravör vid myntverket i Berlin. Utan att ha studerat Stierles kontrakt är jag säker på, att han i likhet med andra medaljörer, både då och senare, hade tillstånd att utge "egna" medaljer, blott han utförde sina stipulerade arbeten åt regeringen/monarken. Att hans stil påminner om lärarens är ganska naturligt. Hildebrand uppger, för att citera ordagrant, att "båda sidornas stammar hafva blifvit omgjorda med ringa skilnad". Detta tyder på att de första verktygen spruckit. Innan vi går in på just denna medaljs hemortsrätt skall vi reda ut begreppen beträffande dynastien Loos och deras företag i Berlin.

Daniel Friedrich Loos (1735–1819) var utbildad som mynt- och medaljgravör och blev, efter tjänstgöring i Magdeburg, utnämnd till chefsgravör och kungl medaljör i Berlin 1768. Han var verksam till kort före sin död och måste vid tiden för mordet på Gustav III ha varit Stierles överordnade vid Berlins myntverk. Många preussiska mynt bär hans signatur L, medaljerna däremot har namnet utskrivet: D. LOOS.

Bland Daniel Loos' söner märks Friedrich Wilhelm Loos, som avled kort efter sin fader och signerade F. LOOS, F.L., LOOS FIL. etc.; han samarbetade med fadern och graveerade själv många medaljer. Mera betydande var Gottfried Bernhard Loos, en yngre son (1774–1843), med signaturen G. LOOS, som bibehölls åtskillig tid efter hans död som märke för den berömda gravyr- och präglingsanstalt han grundat 1812 i Berlin. I några fall återfinner man signaturen för hans son, Daniel Loos d y, i så fall som DAN. LOOS SOHN IN BERLIN. Detta företag, Berliner Medaillen-Münze, hade efter 1843 ägare av annan familj. G. Loos gav även ut kataloger 1840 och 1842; jag har inte sett dem, men tapperhetsmedaljen skall förekomma även i upplagan från förstnämnda år.

När Stierle graveerade sin "aktu-

Fig 4. Gustav III:s död 1792. Medalj av J J G Stierle och präglad i Berlin. Kungl Myntkabinettet. Foto Nils Lagergren. ATA.

alitetssmedalj" över Gustav III:s död 1792 existerade alltså inte företaget, varför den måste ha präglats, låt vara som en egen produkt, vid myntverket i Berlin. Stamparna förblev enligt praxis konstnärens eller beställarens egendom. Eftersom Stierle dog redan 1806 förefaller det tänkbart, att Daniel Loos – eller någon av hans söner – vid en efterbeställning, en mycket vanlig företeelse, har måst graveera nya stammar, eftersom de gamla sprungit sönder eller på annat sätt skadats. Därvid har man bibehållit Stierles signatur, eftersom han var upphovsmannen (frågan om eventuella förlagor översända från Sverige kan vi inte gå in på här). Sedan har verktygen, som inte tillhörde den preussiska kronan, 1812 överförts till det nygrundade företaget. Så sent som 1839 eller kort därefter användes fransidsstampan för att åstadkomma en "mula" varvid åtsidan togs från en medalj detta år över 300-årsminnet av reformationens införande i Berlin av Carl Pfeuffer (Berliner Münzblätter, Jan. 1908, s 9). Pfeuffer var en av de många gravörer som arbetade för Loos.

Övrig litteratur:

- L. Forrer: Biographical dictionary of medallists.
- B.E. Hildebrand: Sveriges och svenska konungahusets minnespenningar., del 2, Sthlm 1875.
- K. Löfström: Tapperhetsmedaljen efter 1814. Meddelanden XIV från Kungl Armémuseum, Sthlm 1953.

LLt

MÅNDAGSSEMINARIER I NUMISMATIK (STOCKHOLM)

Måndagar 19 jan – 4 maj kl 10–11 träffas medarbetarna i projektet *Mynt från vikingatiden funna i Sverige och Sveriges mynthistoria* för genomgång av nyutkommen litteratur och för diskussion av aktuella forskningsproblem. Även de intresserade, som inte deltar i projektarbetet, är välkomna.

Lokal: Biblioteket, Sandhamnsgatan 52A, Stockholm.

Brita Malmer

TB MYNT HB

U. Thimberg R. Berglund
Prislista nr 10 sändes gratis
på begäran

KÖPER BYTER SÄLJER

MYNT & TILLBEHÖR
LITTERATUR

Erstagatan 14
116 36 Stockholm
Tel. 08-41 01 33

Öppethållande:

Vard. 10-18
Lörd. 10-13

FÖRENINGAR

FAGERSTABYGDENS MYNTKLUBB sammanträder första helgfria måndagen i varje månad på AB Västanfors Industriens matsal, S Linjan, Fagersta. Upplysningar tel 0223/116 71 e kl 17.00 och 0223/172 18 kl 8.30–16.00.

FINSPÅNGS MYNTKLUBB sammanträder sista torsdagen i varje månad på Sparbanken Östergötland, Bergslagsvägen 4, Finspång. Upplysningar tel 0122/103 89 el 161 20.

KATRINEHOLMS MYNTKLUBB har möten första helgfria onsdagen i varje månad på restaurang Storstugan, Stortorget 1, Katrineholm. Upplysningar tel 0150/210 45 el 151 00.

KRISTIANSTADSORTENS NUMISMATISKA FÖRENING har möten med auktion på Hemgården, Norretullsvägen 9, Kristianstad den 20/2 (års-möte), 20/3, 10/4, 24/4, 15/5, 12/6, 17/7, 21/8, 18/9, 16/10, 20/11, 18/12.

MYNTKLUBBEN NICOPIA har möten andra måndagen i varje månad på Pensionärsgården, V Trädgårdsgatan 57, Nyköping. Upplysningar tel 0155/131 31, 133 09, 134 29.

Samlarföreningen S:t ERIK, Myntsektionen har möte på Karlbergsvägen 32A, Stockholm kl 19.30 den 19/2, 2/4 och 7/7.

SAMLARKLUBBEN NUMIS Skellefteå har möten första torsdagen i varje månad i NV-huset, konferensrummet. Upplysningar 0910/186 80.

NUMISMATISKA KLUBBEN i Uppsala sammanträder i Skandia, Drottninggatan 1A, den 17/2 bytesafton, 17/3 årsmöte och föredrag, 21/3 besök vid Myntets dag och 5/5 auktion. Upplysningar tel 018-11 50 00 el 12 80 10.

VÄRENDIS NUMISMATISKA FÖRENING sammanträder med myntauktion 25/2, 18/3, 7/4, 7/5 på restaurang Munken, Norrgatan 24, Växjö, kl 19.20. Visning 18.20–19.20.

NUMISMATISKA FÖRENINGEN ÖRESUND, Helsingborg har möten första helgfria onsdagen varje månad på Handelsklubben, Sundstorget 3, Helsingborg. Upplysningar tel 042/26 21 14.

ÖREBRO NUMISMATISKA FÖRENING har i regel möten sista onsdagen i varje månad. Lokal: Museets föreläsningssal. Upplysningar: 019/188 600.

AUKTIONER

3–4/4 B. Ahlströms Mynthandel AB på Operakällaren, Stockholm.

SVEA har auktion i april eller maj. Tid & plats meddelas senare.

**SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS
MEDLEMSNÅL
kan rekvireras från kansliet!
Pris: 18 kr + porto**

Rune Höglund – några minnesord

Den nyligen bortgångne direktör Rune Höglund (1920–1980) var under åren 1968–1974 ordförande i Samfundet Kungl Myntkabinettets Vänner och gjorde under denna tid vår stödförening mycket stora tjänster. Samfundet, som grundades 1948 under ordförandeskap och på initiativ av överstelöjtnant Georg de Laval, var under de första tjugo åren en förening för en trängre krets. Med Rune Höglund som ordförande började en ny tid i det att verksamheten vidgades, medlemsantalet ökade och ekonomin kraftigt förbättrades. 25-årsjubileet 1973 kunde firas med glans: en utställning om "Daler Krona Öre" ordnades av myntkabinettets dåvarande chef Brita Malmer, en jubileumsmedalj slogs och gav god vinst och den av ordföranden ledda ekonomiska driven inbringade kontanta medel, som bl a möjliggjorde förvärvet av en förmälig gåva till myntkabinettet.

Vi minns med tacksamhet Rune Höglund som en snabb, elegant och effektiv ordförande. Hans starka personlighet och stora charm gjorde honom därtill personligen omtyckt.

Ulla Westermark

Fritz Held in memoriam

En av de allra sista dagarna av 1980 nåddes vi av budskapet om att Föreningens styrelsemedlem FRITZ HELD avlidit den 28 december.

Han föddes i Stockholm 1914, blev student vid Norra Latin 1929 och tog ingenjörsexamen 1933. Sedan 1960 var han anställd vid Stockholms Gatukontor och var vid sin pensionering 1979 arbetschef för gatubyråns södra distrikt. Inom Nacka var han länge verksam vid gatu- och parknämnden samt innehade andra förtroendeuppdrag.

Fritz Held hade många verksamhetsområden över sitt yrke. Förutom att han var reservofficer vid Ing 2 i Eksjö var han en stor friluftsmänniska med särskild förkärlek för Stockholms skärgård.

Ett av hans verkligt stora intressen var numismatiken. 1952 blev han medlem i Svenska Numismatiska Föreningen och invaldes i Föreningens styrelse av årsmötet 1978. Han hade hoppats på och glatt sig åt att kunna få ägna sig åt sin hobby den dag han gick i pension. Tyvärr gick denna hans önskan inte i uppfyllelse.

Trots en mycket stor arbetsbörda försummade han sällan styrelsens sammanträden och han ställde gärna upp för att hjälpa till när så behövdes. Trots hans svåra sjukdom fanns viljan hela tiden kvar att försöka hjälpa

KUNGL MYNTKABINETTET, STOCKHOLM

Föreläsningar våren 1981

Söndagen 8.2. kl. 14.00. Antikvarie Harald Nilsson: Antika guldmynt – vackra men svåra. Något om problemen kring antikens guldmynt. Historiska Museets hörsal. Ingång Narvavägen.

Torsdagen 19.2. kl. 19.00 Professor Ernst Söderlund: De svenska affärsbankerna under krisåren på 1920-talet. Professor Söderlund har i ett flertal böcker behandlat svensk bankhistoria, senast 1978 i ett arbete om Skandinaviska Banken. Kungl. Myntkabinettets medaljsal. Ingång Storgatan 41.

Söndagen 22.2 kl. 14.00 1:e antikvarie Lars O. Lagerqvist: Symbolik och porträtt. Några tankar kring myntkonstens utveckling. Historiska Museets hörsal. Ingång Narvavägen.

Onsdagen 25.2 kl. 19.00 Museidirektör Ulla Westermark: Myntpräglingen i Kamarina på Sicilien. Ulla Westermark har tillsammans med förre chefen för Department of Coins and Medals, British Museum, London, Kenneth Jenkins, nyligen publicerat en bok om den antika staden Kamarinas mynt från 400- och 300-talen f Kr. Föredraget arrangerat av Svenska Numismatiska Föreningens antiksektion – allmänheten välkommen.

Obs lokalen: SAF-huset, S. Blasieholmshamnen 4.

Torsdagen 12.3 kl. 19.00. Bankdirektör Rudolf Jakalas: Varför har vi inflation? Dir Jakalas, tidigare chef för Svenska Handelsbankens ekonomiska sekretariat, talar om orsaker till inflation. Inledningsvis kommer 1:e antikvarie Ernst Nathorst-Böös att kort redogöra för några kända inflationer i världshistorien. Kungl Myntkabinettets medaljsal. Ingång Storgatan 41.

Lördagen-söndagen 21-22.2 kl. 11.00-16.00 MYNTETS DAG. Svenska Numismatiska Föreningen och Sveriges Mynthandlars Förening ordnar öppet hus för myntsamlare och andra numismatiskt intresserade i Historiska Museets utställningslokal. Bland deltagarna märks Myntverket, Samfundet Kungl Myntkabinettets Vänner, de numismatiska stiftelserna och Kungl Myntkabinettet.

Föredrag: Professor Brita Malmer talar om "Mynt och människor. Från Birger Magnusson till Sten Sture d.y.". Härutöver planeras filmförevisningar och kortare föredrag. Närmare information om ovanstående arrangemang kommer att meddelas i dagspressen.

Torsdagen 2.4 kl. 19.00 Professor Andreas Adahl: Exploatering, oljerikedomar och revolutioner i Irans mynthistoria. Professor Adahl är chef för institutionen för Öststatsforskning i Uppsala och f n sakkunnig i Statsrådsberedningen.

Kungl Myntkabinettets medaljsal. Ingång Storgatan 41.

Tisdagen 12.5. kl 19.00. Lars Jonung, Ph. D., Lund: Guldmyntfoten i Sverige. Dr Jonung tillträdde vid årsskiftet en tjänst som forskare vid Konjunkturinstitutet i Stockholm. Kungl. Myntkabinettets medaljsal. Ingång Storgatan 41.

Utställning

Midsommar – oktober. Under tiden från midsommar till och med oktober kommer på Historiska museet att visas den stora Vikingautställningen, som tidigare visats i London och New York. I utställningen medverkar även Kungl. Myntkabinettet.

sin kära gamla Förening.

Vi som haft favören av att känna Fritz Held kommer att minnas honom som en intresserad sty-

relsemedlem, en entusiastisk numismatiker och en god vän.

Frid över hans ljusa minne.

Göran Bergensträhle

RECENSIONER

Brita Malmer: Den senmedeltida penningen i Sverige. Svenska brakteater med krönt huvud och krönte bokstäver. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens handlingar. *Antikvariska serien*, del 31. Stockholm 1980. 280 s. ill. ISBN 91-7402-097-8 (ISSN 0083-6761). Cirkapris 225 kr (inkl moms). Distribution Almqvist och Wiksell International, Stockholm, eller bokhandeln.

Arbetet med Sveriges mynthistoria, som återupptagits av en svensk-finsk kommitté under professor Brita Malmers ordförandeskap, har som slutmål att publicera de svenska mynten i tre serier – en serie av myntbeskrivningar (corpus), en bestående av mynthistoriska studier över begränsade perioder och ämnen samt en som skall utgöra en inventering av källmaterial i och utanför museerna, uppställda landskapsvis. I den första serien har som bekant tidigare två band utkommit, T G Appelgrens *Gustav Vasas mynt* (1933) och Torgny Lindgrens *Sveriges mynt 1719–1776* (1953). Ett band omfattande sturetidens mynt (1470–1520) står närmast på programmet.

Under arbetet med sistnämnda myntbeskrivning stod det klart, att det ej var med säkerhet fastställt vilka mynt av den *lägsta* valören, penningen, som slagits under sturetiden. För att kunna reda ut denna svåra fråga har Brita Malmer behandlat hela det stora, senmedeltida materialet av brakteater med krönt huvud och krönt bokstav. Den bok hon nu utgivit är den första i den andra serien inom projektet Sveriges mynthistoria; den är en imponerande forskningsinsats.

Huvudtyperna som behandlas i Malmers arbete – brakteater med a) krönt huvud b) krönt A och c) krönt S. De är mycket variantrika och har präglats under många regenter. Kungl. Myntkabinettet. Foto Nils Lagergren. ATA.

Arbetet inleds med en gruppering av mynten och efter deras bilder: Krönt huvud, krönt A, E, L och S. Därefter följer en genomgång av myntens möjliga datering, där inte minst en omfattande analys av halten (neutronaktivitet respektive svepelektronmikroskopi) spelar en viktig roll. Författaren kommer med åtskilliga nya resultat, särskilt vad det gäller att ge en tidigare datering av vissa varianter inom typen med krönt huvud (till Birger Magnussons regering). I detta sammanhang behandlar hon också den besläktade serien med bokstav (utan krona) inom slät ring, som hon i sin helhet vill förlägga till 1300-talets första decennium (Thordeman grupp XVI, Lagerqvist grupp XXX).

Boken omfattar vidare en källkritisk kommentar, gruppernas geografiska utbredning (med kartor), en översikt av liknande utländska brakteater, en diskussion av och en katalog över fynden, kronologiska översiktstabeller samt ett antal planschur med goda illustrationer.

Arbetets rika innehåll har här endast kunnat antydast. Det är tacknämligt att den svenska mynthistorien åter börjat bearbetas på ett seriöst sätt och rec. hoppas på en snar fortsättning. Förhoppningsvis skall det vara möjligt att återkomma i ett eller flera senare nummer av MYNTKONTAKT för att mera i detalj behandla konsekvenserna av Malmers forskningsresultat.

LLt

MYNT & MEDALJER

Sveavägen 96

Box 19507

S-104 32 Stockholm 19

T - Rådmanngatan

(uppgång Handelshögskolan)

☎ 08-34 34 23

*Svenska mynt
och sedlar,
utländska sedlar
i stor sortering*

Öppet: vard. 11–18, lörd 9–14

ISRAEL 1 SHEQEL

Vi har det senast utkomna israeliska jubileumsmyntet samt israeliska årsset för 1980 på lager. Mynten finns i starkt begränsad upplaga, begär prospekt eller ring för information

PEO

Mynt & Frimärken AB

Box 16245

103 25 STOCKHOLM

☎ 08/211210

Symposium i Oxford

Det sjätte Oxford-symposiet om mynt- och penninghistoria avhölls den 9–11 januari 1981 å Wolfson college i Oxford, förberett och iscensatt som de tidigare av personalen vid Heberden Coin Room, Ashmolean Museum, Oxford, med Dr. D. M. Metcalf som huvudansvarig, biträdd av Mr Mark Blackburn, behandlande "Mynt i Norden ca 800–1100" i tio föredrag med en slutsummering för ett deltagarantal av ca 25 personer. Symposiet, vilket var indelat i fem sessioner omfattande tvenne föredrag av ca en timmes längd vardera med en kortare tid för diskussion efter varje föredrag, inleddes fredagen den 9 januari kl 14.30 med ett föredrag av Dr Michael Metcalf om myntet och dess betydelse för penninghistorien med särskild hänsyn till analys av skattfyndens vittnesbörd. Kl 15.45 inleddes prof. Thomas S. Noonan, Minneapolis, Minn., sitt föredrag om hur, när och varför orientaliska mynt

bragtes till Ryssland och om Pireneas tes.

Lördagen den 10 januari inleddes första sessionen kl 9.45 med ett föredrag av Herr Peter Ilisch, Münster, om tyska mynt i Norden; efter en kaffepaus följde så kl 11.30 ett föredrag av hr Bengt E. Hovén, Stockholm, om orientaliska mynt i Skandinavien. Efter lunch hölls kl 14.45 Mr Mark Blackburn, London, och hr Kenneth Jonsson, Stockholm, ett föredrag om anglosachsiska mynt i de nordiska länderna, varefter följde kl 15.30 prof. Carl Beckers, Köpenhamn, föredrag betitlat "Studier i den danska utmyntningen i Lund under tiden ca 1030–1050". Programmet för söndagen den 11 januari inleddes kl 9.45 med ett föredrag av hr Tuukka Talvio, Helsingfors, betitlat "De vikingatida myntfyndens i Ryssland, Estland och Finland forskningshistoria"; efter kaffepaus följde så kl 11.30 ett föredrag av Dr Kolbjørn Skaare, Oslo, om

fynden från Trondheim och deras sammanhang. Efter lunch kl 14.15 höll prof. Brita Malmer, Stockholm, ett föredrag betitlat "Metodologiska problem rörande publicering och utvärdering av vikingatida myntskatter", varefter följde kl 15.30 Herr Bernd Kluges, Berlin, föredrag betitlat "Anglosachsiska mynt före reformen i skatterna runt Östersjön och proportionen mellan engelska och tyska mynt i tyska, polska och ryska skatter före 1002". Som avslutning gav professor Michael Dolley, Armidale, N.S.W., kl 16.45 en sammanfattning av såväl föredrag som av de efterföljande diskussionerna. Föredragen komma att publiceras i en volym av British Archaeological Reports och torde utkomma under innevarande år. Föredragen och diskussionerna voro upplysande och lärorika, vartill kom den gagnarika personliga kontakten med kolleger.

Bengt E. Hovén

Stulna sedlar efterlyses

Vid ett inbrott i min bostad 19/12 stals ett samlingsalbum med sedlar. Jag sänder ut detta brev med beskrivning i hopp om att tjuven eller hälarerna skall erbjuda det till försäljning.

Albumet är av äldre typ med format, utseende och spiralbindning som ett A4 kollegieblock. Pärmar av tunn grön papp, sidor av svart papp med fickor av cellofan (sedlarna endast synliga från en sida).

Det innehåller följande sedlar: Sverige 5 kr 1878, 1879, 1920, 1952, 1963, 10 kr 1935, 1940, 1968 jub. Samtliga i kv 0. Norge 10 kr 1904 kv 1+. Island 10 kr 1900 kv 1 (utan hål). Frankrike 5 & 10 franc 1930, 5 st av vardera kv (0) märken efter nålstick. Italien 5 & 10 lire c:a 1910 kv 01. Ryssland rubel 1895, kv 01, 3 rubel 1938 kv 1, 1000 rubel 1917 kv 1. Chile 1/2, 1, 5 och 10 escudo 1967–69 kv 0. Syd-Vietnam 50, 100, 200, 500 dong 1970–72. Belgien 10 franc 1910. Tjeckoslovakien 10 kr 1937. Dessutom en svensk svartvit sedel 1844 samt ett kuvert i visitkortsformat med påskrift i blyerts: "Gåfva av myntverksdirektören på dagen af jernmyntets utsläppande"

Med vänlig hälsning
Björn Laquist
Jungfrug 43 A
114 44 Stockholm
Tel. 08-61 35 46

Meddelande kan lämnas på telefonsvarare.

ULF NORDLINDS MYNTHANDEL AB

Nybrogatan 36 • Box 5132, 102 43 Stockholm

Telefon 08-62 62 61

**KÖPER • SÄLJER • VÄRDERAR
MYNT • SEDLAR • MEDALJER
ORDNAR**

Numismatisk litteratur

Medlem av Sveriges Mynthandlares Förening

MYNTORTER GENOM SEKLEN

Alltsedan de första svenska mynten började präglas i Sigtuna för snart tusen år sedan har mynt präglats på skilda orter i Sverige. Myntverket vill genom att utge medaljserien MYNTORTER GENOM SEKLEN erinra om de mest betydelsefulla av dessa myntorter. Medaljserien består av tio medaljer, som var och en upptar betydelsefulla myntorter under ett århundrade. De numismatiska motiven på medaljerna anknyter till de aktuella myntorterna och ger samtidigt en historisk exposé över mynttillverkningens utveckling i vårt land. Medaljerna har skapats av skulptören Bo Thorén. Jur dr Ernst Nathorst-Böös har medverkat som numismatisk rådgivare. Medaljerna präglas i begränsad upplaga och utges i tidsordning med medaljen över 1000-talet som den första. Hela medaljserien beräknas vara slutpräglad 1983.

Medalj över 1000-talet

De första svenska mynten präglades i Sigtuna mellan 995 och 1035. Vad gäller såväl formgivningen som vikten tjänade de engelska pennies som förebild och av skattfynden som nedlagts på denna tid utgöres alltid en mycket stor del av just engelska mynt. På medaljens åtsida erinrar konstnären om myntens utseende.

Under Olof Skötkonungs regering införskaffades engelska myntmästare till Sverige: Aelfric, Godwine, Leofman, Sceut, Snelling, Ulfcetel. Vi känner flera av dem från engelska präglingar, där vi möter deras namn på mynten och konstnären har på framsidan av medaljen räknat upp deras namn. Ett av dem är troligen svenskt, Thregr. Präglingarna pågick också under Olofs sons Anund Jakobs regering.

Ernst Nathorst-Böös

Fakta om medaljerna

Metall	Diameter	Min.vikt	Upplaga	Pris
Patinerad brons	45 mm	55 g	1000	145:—
Patinerat silver 999/1000	45 mm	60 g	2000	385:—
Guld 23 K, numrerad uppl	45 mm	90 g	50	11.430:—

Pris inkl etui, frakt och postf avg samt moms gäller t o m 28 februari 1981. Leverans beräknas ske med början i december 1980 och i den takt verkets kapacitet medger.

Till **MYNTVERKET**, Box 401, 631 06 ESKILSTUNA. Tfn 016-1203 00

Härmed beställs mot postförskott **medaljen över 1000-talet** ingående i medaljserien MYNTORTER GENOM SEKLEN.

Patinerad brons st å 145:—

Patinerat silver 999/1000 st å 385:—

Guld 23 K, numrerad upplaga st å 11.430:—

Att sändas till:

Namn Gatadress

Postnummer Postadress Tfn

AUKTION 8

avhölls lördagen den 29
November och gav ett
mycket gott resultat:

242 500:–

54 000:–

28 000:–

60 000:–

AUKTION 9, maj 1981

Erfurt, Gustav II Adolf
10 Dukater 1632 RRRR

Fram till och med den 13 februari tar vi
emot svenska och utländska mynt, medal-
jer och sedlar.

Hittills har vi förutom 10 dukater Erfurt
bl a tagit emot svenska riksdalrar och
dukater, samling svenska och utländska
sedlar, antika mynt, europeiska medel-
tidsmynt; bl a några norska i toppkvalitet,
samling baltiska 1500-talsmynt samt en
samling ryssland med bl a 3 Rubel 1879 (5
ex) och Ivan III:s halvrubel.

SVEA

MYNT & FRIMÄRKSHANDEL AB

Stureplan 4. Box 5358, S-102 46 Sweden

OBS! NYTT TELEFONNUMMER

Telefon 08-14 46 40

Bank: Svenska Handelsbanken

Bankgiro 189-3759. Postgiro 85 96 65-2

